

Bakgrund

Vid sammanträde med Rådet för räddningstjänst 1992-10-12 redovisades de erfarenheter som Räddningsverket dragit av sommarens skogsbränder. Bl a framhölls svårigheterna med att få i gång ett effektivt lednings- och stabsarbete vid de större insatserna. Rådet ansåg att beredskapen för detta borde kunna utvecklas och förbättras. Svenska Kommunförbundet ansåg att lednings- och stabsresurser skulle kunna åstadkommas med ganska enkla medel genom interkommunal samverkan.

1993-10-13 tillsatte Räddningsverket en arbetsgrupp med representanter från Räddningsverket och Kommunförbundet med uppgift att utarbeta en modell för interkommunal stabsberedskap.

Deltagare i arbetsgruppen var Jan Ahlberg, Thomas Igelström och Christer Strömberg från Räddningsverket, och Kjell Bjulemar och Claes Jansson från Kommunförbundet.

Många kommuner har begränsade möjligheter att själva skapa en stab som är anpassad för större räddningsinsatser och framförallt göra det inom rimlig tid. Varje räddningstjänst måste ändå initialt kunna vidtaga åtgärder för uppbyggnad av en lämpligt anpassad stab. Räddningsstabens planering och organisering

Att organisera en stab och få den arbetsduglig tar viss tid. Genom att på förhand planlägga för en stab som ska kunna upprättas och ställas till en räddningsledares förfogande kan stabsarbetet snabbt komma igång, samband etableras, kontaktvägar skapas och tillräckliga resurser tillföras det skadeområde där olyckan har inträffat.

Genom interkommunal samverkan kan kommunerna planera för en stab som vid behov kan rekvireras av en räddningsledare.

Inledning

Kommunal räddningstjänst är normalt dimensionerad för begränsade insatser typ lägenhets- och villabränder och mindre eller medelstora industribränder. Genom planering och samverkan skapas möjligheter för att tillräckliga resurser tillförs vid större räddningsinsatser.

Vid mer omfattande olyckor skapas förstärkning genom bistånd från grannkommuner, statliga myndigheter och samverkande organ. Totalt sett kan resurserna vid mycket stora olyckor komma att bli mycket omfattande och kräva kontinuerlig uppföljning. Större räddningsinsatser kräver en samordnad ledning med tillgång till en stab.

Myndigheter och organ som deltar i räddningsinsatsen kan också ha behov av att stå i förbindelse med ledningen via en stabsfunktion.

Staben kan t. ex byggas upp genom att i förväg utvalda befattningshavare ansluter till den ledningsplats som räddningsledaren angivit. Staben bör planeras och organiseras för upptrappning i flera nivåer.

Nivå 1. Räddningsledning utan stabsstöd

Detta är den vanligaste förekommande insatsledningen.

Vid få tillfällen står det från början klart hur omfattande en olycka är. Räddningsledaren bör därför redan i ett tidigt skede av insatsen arbeta med förutsättningen att en stab kan komma att krävas och förbereda utalarmeringen av densamma.

För vissa typer av händelser kan det vara lämpligt att komma överens om att automatiskt larma en stab utan aktivt handlande från en räddningsledare för att därigenom vinna tid och snabbt komma igång med dokumentation och övrigt stabsarbete.

Nivå 2. Räddningsledning på skadeplats med stöd av mobil lednings- och sambandsenhet

I takt med att omfattningen av olyckan klarläggs, eller att situationen utvecklas börjar behovet av ytterligare ledningspersonal göra sig gällande. En stab börjar utvecklas och ta form efter hand som förstärkningspersonal tillkommer.

För att en räddningsledare ska kunna avlastas de uppgifter som en stab lämpligen ska sköta föreligger ofta ett behov av en mobil lednings- och sambandsenhet som kan fungera som ett ledningsstöd på skadeplatsen.

Kommuner bör i samverkan skapa erforderliga resurser (teknik och bemanning) för detta och avtala om användningen.

Nivå 3. Centralt placerad räddningsledning med uppbyggd stab

Om insatsen fortsätter att växa i omfattning bör förberedelser göras för övergång till en centralt placerad räddningsledning med uppbyggd stab som på distans kan leda räddningsinsatsen övergripande.

Långvariga och resurskrävande insatser kräver mer ledningsstöd och en fullt uppbyggd stab med en stabschef som leder och samordnar arbetet inom staben.

Följande funktioner kan ingå i staben:

- Ledningsfunktion
- Sambandsfunktion
- Personalfunktion

- Underhållsfunktion
- Transportfunktion
- Informationsfunktion
- Expeditionsfunktion
- Expertfunktion(er)

Stabens beredskap

Avsikten med att hålla en stabssberedskap är att stabsarbetet ska kunna påbörjas snabbt. För att uppnå ett sådant mål måste personal som ska ingå i staben vara utsedd, utbildad och övad på förhand och ha en angiven insatstid. Avtal om stabssberedskap bör finnas och vara utformat på ett likartat sätt som övriga samverkansavtal om styrkor i beredskap. För att minimera insatstider och kostnader bör i planläggningen undersökas möjligheten att använda personal som redan finns i beredskap. Det är mycket viktigt att behovet av avlösning för stabspersonal beaktas. Under hela räddningsinsatsen bör det finnas personal som har kunskaper om lokala förhållanden och risker.

Utbildning och övning

Personal som ska ingå i staben bör vara välutbildad i lednings- och stabstjänst och övad för sin uppgift. Personalen bör också vara insatta i räddningstjänstens organisation inom länet och ha kännedom om länets resurser och samverkande organ. En viktig förutsättning för bra samverkan i stabsarbetet är att gemensamma och enhetliga termer, symboler och rutiner mm används. Räddningsverkets räddningstjänsthandböcker är lämplig utbildningsmateriel för att utbilda stabspersonal.

Räddningsstabens successiva uppbyggnad vid räddningsinsatser bör övas. Den personal som deltagit i utbildning och övningsverksamhet som genomföres centralt (HRK-kurser) och regionalt (RSK-kurser) utgör en bra resurs för att genomföra planläggning och övningsverksamhet i samverkan.

Interkommunal planläggning

Alla kommuner bör planlägga för en stabss uppbyggnad. Detta bör leda till avtal där tillgänglighet och ambitionsnivåer för staben anges.

Enligt "Lag om civilt försvar" kommer civilt försvaret upphöra att existera som statlig organisation f.o.m.1995-07-01. Vidare kommer räddningstjänstlagen kompletteras så att den gäller fullt ut i krig, dvs krigsräddningstjänsten blir en kommunal uppgift. De avtal som träffas om interkommunal stabssberedskap bör därför även gälla i krig.

Länsstyrelsen som har både ett tillsynsansvar och ett ansvar för övertagande av den kommunala räddningstjänsten vid omfattande insatser bör i nära samverkan med berörda kommuner delta i planläggningen.